

هوالطیف

سلامت معنوی

تاریخ: دی ماه ۱۳۹۳

سال اول شماره ۱۰

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس - اداره سلامت معنوی

قالَ اللهُ عز و جل : الخَلْقُ عِبَالِي ، فَأَحِبَّهُمْ إِلَيَّ الطَّفَهْمُ بِهِمْ ، وَأَسْأَلُهُمْ فِي حَوَائِجِهِمْ .

امام صادق علیه السلام :

خداوند عز و جل فرموده است : مردم خانواده من هستند ، پس محبوبترین آنان نزد من کسانی هستند که با مردم مهربان تر و در

راه بر آوردن نیازهای آنان کوشا تر باشند .

الكافی : ۲ / ۱۹۹ / ۱۰ منتخب میزان الحکمة : ۱۶۸

احسان و نیکوکاری

در میان همه مذاهب الهی و انسان‌های با انصاف جهان، فضیلت و ارزشی بالاتر از عدالت و احسان نیست؛ اسلام که دین انسان‌سازی و جامعه‌سازی و تکامل است؛ این دو خصلت را پس از توحید، در رأس ارزش‌ها قرار داده و اهمیت فوق‌العاده‌ای برای آن‌ها قائل است. عدالت به معنی حقیقی کلمه، یعنی هر چیزی در جای خود قرار گیرد، بنابراین هرگونه افراط یا تفریط، تجاوز از قانون عدالت است. اگر انسان سرمایه هستی خود را صرفاً صرف امور دنیوی کند، گرفتار خسران می‌شود، ولی اگر آن را برای رسیدن به ابعاد تعالی بخشش هزینه کند، در مسیر رستگاری گام برداشته است.

اسلام دین رحمت، محبت و برادری است . خداوند می‌فرماید : «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا» (سوره آل‌عمران - ۱۰۲ و ۱۰۳) (ای کسانی که ایمان آورده‌اید از خدا آن گونه که حق پروا کردن از اوست پروا کنید و زینهار جز مسلمان نمیرید و همگی به ریسمان خدا چنگ زنید و پراکنده نشوید و نعمت‌خدا را بر خود یاد کنید آنگاه که دشمنان یکدیگر بودید پس میان دلهای شما الفت انداخت تا به لطف او برادران هم شدید و بر کنار پرتگاه آتش بودید که شما را از آن رها کنید این گونه خداوند نشانه‌های خود را برای شما روشن می‌کند باشد که شما راه یابید). ایمان بزرگترین خاستگاه در روابط بشری است زیرا مردم را از کوران دشمنی و کینه توزی به فراخنای رحمت و محبت و برادری، رهنمون می‌گردد. از مهمترین روابط تربیتی و معنوی که جامعه پس از ایمان به خداوند متعال و دین، نیاز دارد گسترش ارزش‌های مهرورزی و محبت و برادری به مثابه شالوده مستحکم و قابل اتکایی است که هر بنایی به آن استواری می‌یابد زیرا ارزش‌های مزبور همچون روح در کالبدی است که هرگز نمی‌تواند از آن بی‌نیاز باشد و وقتی راه خود را باز می‌کند تا به میان رگ و ریشه جامعه جاری شوند، چنان در عمق و جان بخش‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... رسوخ پیدا می‌کنند که نمی‌توان میزان انعکاس و پیامدهای مثبت آنها را برآورد کرد.

پیامبر اکرم (ص) فرموده اند :

«دوست داشتنی‌ترین و نزدیکترین شما به من در روز قیامت خوش اخلاق‌ترین شماست.»

«مؤمنانی از ایمان کامل‌تر برخوردارند که اخلاق بهتری داشته باشند.»

«در ترازوی [اعمال آدمی] چیزی از حُسن خلق سنگین‌تر نیست.» .

احسان و نیکوکاری

اسلام شدیداً در پی آن است که محبت و برادری میان همه مردم، میان تمامی خلق‌ها با یکدیگر گسترش یابد و تفاوت در نژاد و رنگ و زبان و وطن و طبقات و ... آنها را از یکدیگر جدا نسازد و به رغم تفاوت در برخورداری از ثروت و مقام و موقعیت و برتری خدادادی هر کدام بر دیگری، مجالی برای درگیری‌ها و نزاع‌ها و کینه توزی‌ها باقی نماند. زمانی که پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌ و آله‌وسلم) به مدینه مهاجرت کرد اولین اقدام او ایجاد همدلی با محوریت اطاعت از خدا بود چه ابتدا میان [افراد دو قبیله] اوس و خزرج و در پی جنگ‌های سختی که میان آنها درگرفته بود، الفت و دوستی برقرار کرد. محبت ایشان نسبت به یکدیگر افزون شد و دشمنی‌ها کنار گذاشته شد و آنها با حضور اسلام، تبدیل به برادران دوستدار و همدل و یاور و هم‌رزم یکدیگر گردیدند. خداوند متعال می‌فرماید: «وَاذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا» (سوره آل عمران - ۱۰۳) (و نعمت خدا را بر خود یاد کنید، آنگاه که دشمنان [یکدیگر] بودید پس میان دل‌های شما الفت انداخت تا به لطف او برادران هم شدید).

واژه رحمت در قرآن کریم به معانی بسیاری وارد شده است از جمله به معنای الفت و محبت میان اهل ایمان: «وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً» (سوره الحديد - ۲۷) (و در دل‌های کسانی که از او پیروی کردند رأفت و رحمت نهادیم).

پیامبر خدا(ص) با مردم و بویژه با مؤمنان، بسیار مهربان بود لذا خداوند متعال، او را مورد ستایش قرار می‌دهد و فضایلش را برمی‌شمارد: «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ» (سوره آل عمران - ۱۵۹) (پس به [برکت] رحمت الهی با آنان نرم‌خو [و پرمهر] شدی و اگر تندخو و سختدل بودی قطعاً از پیرامون تو پراکنده می‌شدند). و در سوره توبه می‌فرماید: «لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ» (سوره التوبه - ۱۲۸) (قطعاً برای شما پیامبری از خودتان آمد که بر او دشوار است، شما در رنج بیفتید. به [هدایت] شما حریص و نسبت به مؤمنان دلسوز مهربان است).

پیامبر اکرم (ص) فرموده است: «سوگند به آن کس که جانم به دست اوست تنها مهربانان به بهشت راه می‌یابند.»

از امام محمدباقر (علیه‌السلام) روایت شده که فرمود: «مگر دین جز محبت است؟» و خداوند متعال می‌فرماید: «حَبِّبَ إِلَيْكُمْ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ» (سوره الحجرات - ۷) (...[خدا] ایمان را برای شما دوست‌داشتنی گردانید و آن را در دل‌های شما بیاراست.) و نیز می‌فرماید: «إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ» (سوره آل عمران - ۳۱) (اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد). بنابراین دوستی برای خداوند متعال پایه و محور زندگی انسان مسلمان و شالوده همه محبت‌ها و دوستی‌های دیگر است لذا حتماً باید از هر دوستی و محبت دیگری در زندگی وی، شدیدتر و بیشتر باشد. این دوستی فراتر از همه دوستی‌ها و در عین حال سرچشمه همه دوستی‌هاست. دوستی و محبتی است که عاطفه آدمی را شکل می‌بخشد و برای خدا و در راه خداست به آن کس که خدایش فرمان می‌دهد و ادامه دوستی و عشق به خداست. برترین سرچشمه‌های محبت در دل آدمی، محبت به خدا و برای خدا و دوستی متقابل با دیگران است. در این رابطه از امام محمدباقر (علیه‌السلام) روایت شده که فرمود: «اگر خواسته باشی بدانی که خیری در تو وجود دارد به قلب خود نگاه کن و ببین اگر اهل طاعت خداوند عزوجل را دوست می‌داری بدان که در تو خیر هست و خداوند ترا دوست می‌دارد و برای همه اینهاست که محبت انسان به برادر دینی‌اش، نشان از محبت و دوستی او به خدا دارد؛ در زندگی آدمی چیزی برتر و بهتر از آن نیست که برای خدا دوست بدارد و برای خدا ببخشد و برای خدا بازدارد و اگر چنین شد و اینها همه در دل انسان مسلمان شکل گرفت، نشانه‌ای است که توحید خالص را به قلبش می‌نشانند و دلش را برای خداوند متعال پاک و خالص می‌گرداند.

در شخصیت مؤمن، اصل، الفت و محبت نسبت به دیگران است و نفرت و کین نسبت به دیگران در شمار اخلاق مؤمن نیست. وقتی دل‌ها، الفت می‌گیرند و مهر و محبت به هم می‌ورزند خداوند متعال برکات و توفیق خود را نثارشان می‌سازد ولی هنگامی که تفرقه و نزاع و درگیری حکمفرما شود و بر روابط چیره گردد خداوند برکات خود را دریغ می‌دارد و تأییدات و توفیقاتش را از آنان سلب می‌کند. در اشاره به همین نکته است که در حدیث شریفی از رسول خدا(ص) آمده است: «يدالله مع الجماعة» و «الجماعة رحمة و الفرقة عذاب» (دست خدا همراه با جمع است.) و (جماعت، رحمت و تفرقه، عذاب است).

چگونه می‌شود محبت خدا را
بدون حبّ پندگان او در دل داشت؟
در حالی که پندگان او از او جدا نیستند
بلکه محب خدا
به همه ذرات هستی عشق می‌ورزد
مصباح الهدی

احسان و نیکوکاری

اسلام در راستای توجه جدی به بنای جامعه الگویی که مهر و محبت بر آن حکمروا باشد، ویژگی‌هایی را مطرح ساخته که به فراهم آوردن محبت و گسترش آن، می‌انجامد.

۱- **حُسن نیت** : نیت و خواست قلبی، تأثیر به‌سزایی در اعمال و رفتار آدمی دارد که خود متوجه آنها نیست. از جمله نتایج و پیامدهای آن فراهم آمدن محبت میان مردم است. از امیرمؤمنان علی (علیه‌السلام) روایت است که فرمود: «هرکس نیتش پاک شود پاداشش افزون و زندگیش سعادت‌مند گردد و مودتش واجب شود.»

۲- **خوش‌گمانی به مردم** : از اخلاق والا و پسندیده آدمی، خوش‌گمانی به مردم و حمل [گفتار و کردار و رفتار] آنها بر وجه درست است؛ این کار محبت و مهربانی بدنبال دارد؛ از امام علی (علیه‌السلام) روایت شده که فرمود: «هرکس به مردم خوش‌گمان شود، محبت ایشان را بدست آورد.»

۳- **حسن معاشرت** : خوشرفتاری و معاشرت نیکو با همراهان، محبت بدنبال دارد. از امام علی (علیه‌السلام) است که فرمود: «خوش‌رفتاری و مصاحبت نیکو، محبت دلها را می‌افزاید» و نیز: «با حُسن معاشرت، محبت‌ها تداوم می‌یابد.»

۴- **خوش‌رویی** : به معنای روی خوش نشان دادن و برخورد خوب داشتن است و از امام علی (علیه‌السلام) روایت شده که فرمود: «خوش‌رویی، تور شکار محبت است.» یعنی که می‌توان با لبخند و بشاش بودن، محبت شکار کرد.

۵- **اخلاق نیکو** : که در واقع حالتی روانی است که کردارهای آدمی به سادگی از آن صادر می‌شود؛ گفته شده است که اخلاق نیکو، خیر دنیا و آخرت را بدنبال دارد زیرا خیر و سعادت صاحب خود را یکجا گرد می‌آورد. در حدیث نیز آمده است: «از صفات دینداران، اخلاق نیکوست.»

۶- **نرم‌خویی با دیگران** : نرم‌خویی همان ملایمت و نقطه مقابل خشونت و تندخویی است. در حدیث آمده است: «نرم‌خویی نیمی از زندگی است.» و از امیرمؤمنان (ع) آمده که فرمود: «نرمی و گشاده‌دستی آدمی، او را برای دشمنانش نیز دوست داشتنی می‌سازد.»

۷- **فروتنی** : امام رضا (علیه‌السلام): «فروتنی آنست که به مردم همان را دهی که دوست داری به تو بدهند.» و از امام علی (علیه‌السلام) روایت شده که فرمود: «سه چیز است که محبت بدنبال می‌آورند؛ اخلاق نیکو، نرم‌خویی و فروتنی.»

۸- **گشاده‌دستی** : از مهمترین عوامل جلب محبت، گشاده‌دستی است. از امیرمؤمنان علی (علیه‌السلام) آمده است: «چیزی چون گشاده‌دستی و نرم‌خویی و اخلاق نیکو، محبت را جلب نمی‌کند.» نیز از آنحضرت (ع): «گشاده‌دستی، محبت می‌آورد.»

۹- **اظهار محبت به مردم** : از جمله برجسته‌ترین عوامل کسب محبت دیگران، اظهار محبت و دوستی به ایشان است. طبیعی است هرکس نسبت به دیگران دوستی ورزد آنها نیز دوستی‌اش می‌ورزند و خواهان او می‌شوند؛ از امام باقر (علیه‌السلام) نقل شده که فرمود: «عربی از بنی تمیم به حضور پیامبر (ص) رسید و از ایشان خواست تا او را سفارشی کنند. آنحضرت (ص) از جمله به وی فرمودند: «مردم را دوست بدار تا ترا دوست بدارند.» در میان پیوندهای متقابل مردم با یکدیگر، برادری بالاترین مرتبه نزدیکی و الفت است و تعبیر رابطه میان مؤمنان به برادری، خود‌گویای عمق این پیوند است. خداوند متعال می‌فرماید: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ» (سوره الحجرات - ۱۰) (در حقیقت مؤمنان با هم برادرند.) و از امام جعفرصادق (علیه‌السلام) روایت شده است: «مؤمن برادر مؤمن و چشم و راهنمای اوست. خیانتش نمی‌کند، ستمش روا نمی‌دارد، فریبش نمی‌دهد و پیمان‌ش را نمی‌شکند.» پیامبر اکرم (ص) نیز فرمود: «مؤمنان با یکدیگر برادرند و خونشان برابر و در برابر دیگران همدست و همصدایند.»

بدین ترتیب **شالوده‌ای که اصل مسؤلیت اجتماعی بر آن استوار می‌شود، وحدت امت است که همچون یک پیکر: جو عضوی به درد آورد روزگار - دگر عضوها را نماند قرار.**

اگر روزی..

محبت کردیم بی منت..

لذت بردیم بی گناه..

بخشیدیم بدون شرط..

آن روز واقعا زندگی کرده ایم..

احسان و نیکوکاری

افراد این امت [امت اسلامی]، عضو یک خانواده هستند و همبستگی و همکاری و همدلی اعضای خانواده شامل حال آنها نیز می‌شود. از امام زین‌العابدین (علیه‌السلام) روایت شده که به "الزهری" فرمود: «ای زهری! چرا مسلمانان را به منزله خانواده خویش در نظر نمی‌گیری و بزرگشان را همچون پدر، کوچکشان را چون فرزند و همسالانشان را چون برادر خویش نمی‌انگاری؟» انسان مسلمان با دشواری‌ها و موانع مسوولیت‌های کار و زندگی خویش یکه و تنها روبرو نمی‌شود؛ این مسوولیت‌ها همه مسلمانان باتفاق برعهده دارند. هر مسلمانی مسوول یکایک مسلمانان است و هر مسلمانی این حق را بر گردن یکایک مسلمانان دارد که در برابر مسوولیت‌ها و مشکلات و گرفتاری‌هایی که با آنها روبرو می‌شود از آنها باری جوید و از حمایتشان برخوردار شود و البته به همان میزان مسوولیت دیگران را نیز برعهده می‌گیرد.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: «هر کس بشنود که کسی مسلمانان را به یاری طلبیده ولی به یاری‌اش نشتابد، مسلمان نیست.» در حدیث هم

آمده است: **«پرستش خداوند، به چیزی بهتر از ادای حق مؤمن نیست.»**

اسلام با مشکلات و اختلافهایی که ممکن است میان برادران و دوستان پیش آید، به دو شیوه برخورد می‌کند:

➤ پیشگیری پیش از وقوع.

➤ و شیوه حل اختلاف‌ها و از میان برداشتن حساسیت‌ها پس از وقوع.

۱- پیشگیری:

از امام علی (علیه‌السلام) آمده است که فرمود: «هر کس برهرخطایی، برادرانش را بازخواست کند، شمار دوستانش کاهش پیدا می‌کند.»

و نیز فرمود (ع): «برادرت را با آنچه هست، تحمل کن و در سرزنش وی زیاده‌روی مکن که کینه و نفرت بدنبال می‌آورد.»

تردیدی نیست که سعه صدر و گنجایش داشتن در برخورد با دوستان و برادران از مهمترین عوامل پیشگیری از مشکلات است؛ راه درست و اصولی رویارویی با آنها نیز در چشم‌پوشی، تسامح، گذشت، بردباری و سعه صدر در برخوردها و تحمل خطاها و لغزش‌های دیگران است؛ پیامبر خدا (ص) نیز فرموده است: «نیمی از مؤمن، چشم‌پوشی است.»

و از امام علی (علیه‌السلام) آمده که فرمود: «از والاترین اخلاق بزرگواران، چشم‌پوشیدن از دانسته‌های خویش است.»

۲- شیوه درمان:

مهمترین ابزار در درمان اختلاف‌های میان برادران و دوستان از نظر اسلام، آن است که دیگران برای حل اختلاف‌ها و از میان برداشتن حساسیت‌ها به میانجیگری بپردازند. در این رابطه پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «اصلاح ذات‌البین از عموم نماز و روزه برتر است.»

و نیز می‌فرماید (ص): «پس از اقامه فرایض، هیچ کاری بهتر از آشتی دادن مردم با یکدیگر و میانجیگری یعنی گفته نیکو و آرزوی نیکو، نیست.»

و از مولای متقیان علی (علیه‌السلام) در سفارش به فرزندش امام حسن (ع) آمده است: «اگر دوست و هم‌کیشتم تماسش را با تو گسست، تو پیوندت را با وی بیشتر استوار کن و چون دیدی که پیمانانش را با تو شکست، تو بر لطف و نزدیکیت بیفزای و گرمتر از پیش با او دم از مهر و وفاداری بزنی و هرگاه دریافتی که آدمی خسیس است تو با وی از در بخشش درآی و چنانچه پی بردی که تندی و دوری می‌ورزد تو بردباری پیشه گیر و روی خوش به او بنمای بدیهای او را ببخش و پوزشهایش را بپذیر...» (نهج‌البلاغه، نامه شماره ۳۱ به فرزندش حسن بن علی علیه‌السلام - صفحه ۴۰۳ نسخه صبحی الصالح - ترجمه آقای محسن فارسی - م.) وقتی یکی از طرفین اقدام به صلح با دیگری کند و دست آشتی دراز نماید ولی دیگری پاسخی به آن نمی‌دهد و دست خود را پس می‌کشد، این نهایت پستی و از جمله زشت‌ترین کارهاست؛ در این مورد امام جعفر صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: «ملعون است، ملعون است کسی که برادرش برای آشتی قدم پیش می‌گذارد ولی او پاسخش نمی‌گوید.» ما وظیفه داریم بخاطر داشته باشیم اسلام به ما آموخته که حتی دشمن خود را دوست بداریم و به بهترین روش با او گفتگو کنیم تا او را در بُعد عملی و در واقعیت خارجی، به دوستی صمیمی و یکدل تبدیل سازیم چنانکه خداوند متعال نیز در قرآن مجید می‌فرماید: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ» (سوره الحجرات - ۱۰) (در حقیقت مؤمنان با هم برادرند...) سپس می‌افزاید: «فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوَيْكُمْ»

(پس میان برادرانتان را سازش دهید.) و از امام جعفر صادق (ع) آمده است: «مؤمن برادر مؤمن است، چشم و راهنمای اوست و خیانتش نمی‌کند، ستم بر او روا نمی‌دارد و فریبش نمی‌دهد و با او خلف وعده نمی‌کند.» پیامبر خدا (ص) نیز فرموده است: «هر کس به مسایل مسلمانان بی‌توجه گردد، مسلمان نیست.» تردیدی نیست که هر مؤمن صادق و با ایمانی با تمام وجود آرزو می‌کند که امت و جامعه‌اش را متحد، همبسته و بدور از درگیری‌ها و نزاع‌ها و فاقد مهر و محبت و تسامح و مدارای اسلامی ببیند.

احسان و نیکوکاری

آیا می توان به خاطر یک خوبی بزرگتر یک خوبی کوچکتر را انجام نداد؟

لَا تَسْتَصْغِرُ شَيْئًا مِنَ الْمَعْرُوفِ قَدَرْتِ عَلَى اصْطِنَاعِهِ إِنَارًا لِمَا هُوَ أَكْثَرُ مِنْهُ؛ فَإِنَّ الْيَسِيرَ فِي حَالِ الْحَاجَةِ إِلَيْهِ أَنْفَعُ لِأَهْلِهِ مِنْ ذَلِكَ الْكَثِيرِ فِي حَالِ الْغِنَاءِ عَنْهُ، وَاعْمَلْ لِكُلِّ يَوْمٍ بِمَا فِيهِ تَرَشُدُ.

امام علی علیه السلام:

هیچ کار خوبی را که بر انجام آن توانایی، ناچیز مشمار و به خاطر خوبی بزرگتر، آن را ترک مکن؛ زیرا خوبی و کمک اندک در صورتی که به آن نیاز باشد سودمندتر از آن خوبی و کمک بسیاری است که در حال بی نیازی به کسی شود. برای هر روز کاری کن که به سبب آن به راه راست در آیی.

الجعفریات: ۲۳۳ منتخب میزان الحکمة: ۳۷۴

انسان خیر خواه چه نشانه هایی دارد؟

أَمَّا عَلَامَةُ النَّاصِحِ فَأَرْبَعَةٌ: يَقْضِي بِالْحَقِّ، وَيُعْطِي الْحَقَّ مِنْ نَفْسِهِ، وَيَرْضَى لِلنَّاسِ مَا يَرْضَاهُ لِنَفْسِهِ، وَلَا يَعْتَدِي عَلَى أَحَدٍ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم:

نشانه شخص خیر خواه چهار چیز است: به حق قضاوت می کند و از خود به دیگران حق می دهد، برای مردم همان می پسندد که برای خود می پسندد و به (حق) هیچ کس درازدستی نمی کند.

تحف العقول: ۲۰ منتخب میزان الحکمة: ۵۵۶

خیر خواهی برای مردم چه اجر اخروی دارد؟

إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَشْهَابُهُمْ فِي أَرْضِهِ بِالنُّصِيحَةِ لِخَلْقِهِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم:

با منزلت ترین مردم نزد خداوند در روز قیامت، کسی است که در راه خیر خواهی برای خلق او، بیش از دیگران قدم بر دارد.

الکافی: ۲ / ۲۰۸ / ۵ منتخب میزان الحکمة: ۵۵۶

رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الدِّينِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ، وَاصْطِنَاعُ الْخَيْرِ إِلَى كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم:

اوج خرد، بعد از دینداری، دوستی با مردم و خوبی کردن به هر آدم نیک و بد است.

بحار الأنوار: ۷۴ / ۴۰۱ / ۴۴ منتخب میزان الحکمة: ۳۷۴

عَلَيْكُمْ بِالنُّصِيحِ لِلَّهِ فِي خَلْقِهِ، فَلَنْ تَلْقَاهُ بِعَمَلٍ أَفْضَلَ مِنْهُ.

امام صادق علیه السلام:

بر شما باد خیر خواهی برای خدا نسبت به خلق او؛ زیرا هرگز خداوند را با عملی بهتر از این کار ملاقات نخواهی کرد.

الکافی: ۲ / ۲۰۸ / ۶ منتخب میزان الحکمة: ۵۵۶

لَا فَضِيلَةَ أَجَلٌ مِنَ الْإِحْسَانِ.

امام علی علیه السلام:

هیچ فضیلتی برتر از احسان، نیست.

غرر الحکم: ۱۰۶۲۵ منتخب میزان الحکمة: ۴۴۸

احسان و نیکوکاری

خیر خواهی برای خلق خدا چه نتیجه ای دارد؟

عَلَيْكُمْ بِالنُّصْحِ لِلَّهِ فِي خَلْقِهِ ، فَلَنْ تَلْقَاهُ بِعَمَلٍ أَفْضَلَ مِنْهُ .

امام صادق علیه السلام :

بر شما باد خیر خواهی برای خدا نسبت به خلق او ؛ زیرا هرگز خداوند را با عملی بهتر از این کار ملاقات نخواهی کرد .

الکافی : ۲ / ۲۰۸ / ۶ منتخب میزان الحکمة : ۵۵۶

تا چه اندازه باید خیر خواه دیگران باشیم؟

لِيَنْصَحَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ أَخَاهُ كَنَصِيحَتِهِ لِنَفْسِهِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

هر یک از شما همان گونه که خیر خواه خود است ، باید خیر خواه برادرش نیز باشد .

الکافی : ۲ / ۲۰۸ / ۴ منتخب میزان الحکمة : ۵۵۶

به چه کسانی باید نیکی و احسان کرد؟

اصْطَنِعِ الْخَيْرَ إِلَى مَنْ هُوَ أَهْلُهُ ، وَإِلَى مَنْ هُوَ غَيْرُ أَهْلِهِ ، فَإِنْ لَمْ تُصِبْ مَنْ هُوَ أَهْلُهُ فَأَنْتَ أَهْلُهُ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

خوبی و احسان کن، چه به کسی که شایسته آن هست و چه به کسی که شایستگی آن را ندارد ؛ زیرا اگر کسی که به او احسان

کرده ای شایستگی احسان را نداشته باشد ، تو به فضیلت احسان دست یافته ای .

عیون أخبار الرضا علیه السلام : ۲ / ۳۵ / ۷۶ منتخب میزان الحکمة : ۳۷۴

با احسان کردن خود به دیگران چگونه برخورد کنیم؟

إِذَا صُنِعَ إِلَيْكَ مَعْرُوفٌ فَأَذْكُرْ ، إِذَا صُنِعَتْ مَعْرُوفًا فَأَنْسَهُ .

امام علی علیه السلام :

هر گاه به تو خوبی شد ، آن را یاد آوری کن و هر گاه تو خوبی کردی ، آن را از یاد ببر .

غرر الحکم : (۴۰۰ - ۴۰۱) منتخب میزان الحکمة : ۳۷۴

معیار خوبی کردن چیست؟

مَلَكَ الْمَعْرُوفِ تَرْكُ الْمَنْ بِي .

امام علی علیه السلام :

معیار خوبی کردن ، منت نگذاشتن برای آن است .

غرر الحکم : ۹۷۲۴ منتخب میزان الحکمة : ۳۷۴

آغاز کردن به نیکی برتر است یا به انجام رساندن آن؟

اسْتِثْمَامُ الْمَعْرُوفِ أَفْضَلُ مِنْ ابْتِدَائِهِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

به سرانجام رساندن خوبی ، برتر از آغاز کردن آن است .

أمالی الطوسی : ۵۹۶ / ۱۲۳۵ منتخب میزان الحکمة : ۳۷۴

احسان و نیکوکاری

کامل شدن نیکی به چند چیز بستگی دارد؟

الصَّيِّعَةُ لَا تَتِمُّ صَنِيعُهُ عِنْدَ الْمُؤْمِنِ لِصَاحِبِهَا إِلَّا بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ : تَصْغِيرِهَا ، وَسْتِرِّهَا ، وَتَعْجِيلِهَا ، فَمَنْ صَغَّرَ الصَّيِّعَةَ عِنْدَ الْمُؤْمِنِ فَقَدْ عَظَّمَ أَخَاهُ ، وَمَنْ عَظَّمَ الصَّيِّعَةَ عِنْدَهُ فَقَدْ صَغَّرَ أَخَاهُ ، وَمَنْ كَتَمَ مَا أَوْلَاهُ مِنْ صَنِيعِهِ فَقَدْ كَرَّمَ فِعَالَهُ ، وَمَنْ عَجَّلَ مَا وَعَدَ فَقَدْ هَنَى الْعَطِيَّةَ .

امام کاظم علیه السلام :

کسی که به مؤمن احسانی کند ، جز با سه چیز آن را به کمال نرسانده باشد : کوچک شمردن آن ، پوشاندن آن و شتاب ورزیدن در انجام آن ؛ زیرا کسی که احسان خود را به مؤمن کوچک شمارد ، برادر خویش را بزرگ داشته است و کسی که احسان خود را به مؤمن بزرگ شمارد ، برادر خود را کوچک کرده است و کسی که خوبی خود را به مؤمن پوشیده دارد ، کاری بزرگوارانه کرده است و هر که در انجام وعده خود شتاب ورزد ، عطا را گوارا ساخته است .

تحف العقول : ۴۰۳ / منتخب میزان الحکمة : ۳۷۴

آیا می توان کار نیک ناچیز را کوچک شمرد؟

لَا تُحَقِّرَنَّ شَيْئًا مِنَ الْمَعْرُوفِ ، وَلَوْ أَنَّ تَلَقَى أَخَاكَ وَوَجْهَكَ مَبْسُوطٌ إِلَيْهِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

هیچ کار خوبی را دست کم نگیر ، اگر چه (کاری مانند) بر خورد گشاده رویانه با برادرت باشد .

کمک به برادر ایمانی چه جایگاهی دارد؟

مَنْ مَشَى فِي عَوْنِ أَخِيهِ وَمَنْفَعْتِهِ فَلَهُ ثَوَابُ الْمَجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

کسی که برای کمک به برادر خود و سود رساندن به او اقدام کند پاداش مجاهدان در راه خدا را خواهد داشت .

ثواب الأعمال : ۳۴۰ / ۱ / منتخب میزان الحکمة : ۱۶۸

مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ الْمُسْلِمِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ مَا كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ .

امام صادق علیه السلام :

کسی که در پی برآوردن نیاز برادر مؤمن مسلمان خود باشد ، تازمانی که در فکر نیاز اوست ، خداوند در پی (برآوردن) نیاز وی باشد .

أمالی الطوسی : ۹۷ / ۱۴۷ / منتخب میزان الحکمة : ۱۶۸

أَحَبُّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِعِبَادِهِ ، وَأَفْوَمُهُمْ بِحَقِّهِ ، الَّذِينَ يَحَبِّبُ إِلَيْهِمُ الْمَعْرُوفُ وَفِعَالُهُ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

محبوبترین بندگان خدا ، نزد خداوند کسی است که به حال بندگانش سودمندتر و در ادای حق خدا کوشاتر باشد . همانان که خوبی و انجام کارهای نیک محبوب ایشان است .

تحف العقول : ۴۹ / منتخب میزان الحکمة : ۱۲۶

